

Roll No.

Total No. of Pages : 6

Total No. of Questions : 9

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड वार्षिक परीक्षा 2022-23

विषय कोड : 1205

साहित्यम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश: — सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। अङ्काः समक्षे निर्दिष्टाः।

1. वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः —

6×1=6

(i) राजशेखरस्य रचना वर्तते —

(क) काव्यमीमांसा

(ख) नलचम्पू

(ग) मेघदूतम्

(घ) किरातार्जुनीयम्

(ii) अर्वाचीन वेदः कः ?

(क) सामवेदः

(ख) ऋग्वेदः

(ग) यजुर्वेदः

(घ) अथर्ववेदः

(iii) वृत्तरत्नाकर इति ग्रन्थः केन रचितः ?

(क) केदारभट्टेन

(ख) व्यासेन

(ग) माघेन

(घ) कालिदासेन

(iv) 'वेद' शब्दे प्रत्ययोऽस्ति ?

(क) शानच्

(ख) अण्

(ग) शतृ

(घ) घञ्

(v) किरातार्जुनीयम् कस्य कृतिरस्ति ?

(क) बाणभट्ट

(ख) भारविः

(ग) माघः

(घ) कालिदासः

(vi) बाल रामायणम् केन लिखितम् ?

(क) व्यासेन

(ख) केदारभट्टेन

(ग) वाणेन

(घ) राजशेखरः

2. रिक्तस्थानानि पूरयत -

6×1=6

(i) वृत्तरत्नाकरस्य मङ्गले वन्दनाऽस्ति।

(शिवः, ब्रह्मा, विष्णुः, गणेशः)

(ii) पुराणम् लक्षणम्।

(पञ्च, सप्त, अष्ट, एकादश)

(iii) अर्थगौरवम् सहप्रयुज्यते।

(भारवे, भासे, माघे, अर्थे)

(iv) राजशेखरस्य पिता आसीत् ।

(दुर्दरिकः, दामोदरः, राजवर्मा, भारविः)

(v) यमाता भानसलगा ।

(रा, राज, मा, नाज)

(vi) वेदपाठे विकृतयः ।

(पञ्च, दश, अष्ट, सप्त)

3. यथायोग्यं योजयत् -

6×1=6

(i) चतुर्भिर्यकारैः

(i) आख्यायिका

(ii) हर्षचरितम्

(ii) शीलवतीः

(iii) राजशेखरस्य मातुर्नाम

(iii) 'छ' प्रत्ययः

(iv) किरातार्जुनीयम्

(iv) संगीतशास्त्रम्

(v) सामवेदे

(v) किरातार्जुनीयम्

(vi) लक्ष्मीपदाङ्क

(vi) भुजङ्गप्रयातम्

4. अधोलिखितेषु वाक्येषु सत्य/असत्यं चित्वा लिखत -

7×1=7

(i) नारिकेलं फलं सम्मितं वचः भारवये प्रयुज्यते ।

(ii) वृत्तरत्नाकरः छन्दशास्त्रस्य ग्रन्थः अस्ति ।

(iii) वेदे लेटलकारस्य प्रयोगः न भवति।

(iv) काव्य पुरुषस्य बाहु प्राकृतभाषा वर्तते।

(v) मगणे आदिगुरु भवति।

(vi) अभिज्ञान शाकुन्तले पञ्च अङ्काः सन्ति।

(vii) वाङ्मयस्य द्वौ प्रकारौ वर्तते।

5. एकपदेनोत्तरम् लिखत :

7×1=7

(i) काव्यमीमांसायाः द्वितीयाध्यायस्य किं नाम् ?

(ii) राजशेखरस्य जन्म-भूमिः कुत्रास्ति ?

(iii) मन्दाक्रान्ता छन्दसि कति मात्राः सन्ति ?

(iv) भारविः कस्योपासकः ?

(v) किरातार्जुनीये प्रधानरसः कोऽस्ति ?

(vi) उपनिषद् शब्दे कः धातुरस्ति ?

(vii) रघुवंश महाकाव्ये कति सर्गाः ?

6. अतिलघूत्तरीया प्रश्नाः -

10×2=20

(i) वृकोदरः इत्यत्र कः समासः ?

(ii) द्वितीय सर्गे मेदिनीपतिः इत्यस्य कस्य बोधः ?

(iii) द्वितीय सर्गे अन्तिपद्ये कः अलङ्कारः ?

(iv) राजशेखरमते 'पाकः' इत्यस्य कति भेदाः ?

(v) का नाम त्रयी ?

(vi) साहित्यं पञ्चमी विद्या कस्य मते ?

(vii) सुवृत्ततिलका केन लिखितम् ?

(viii) वृत्तरत्नाकरे कति श्लोकाः ?

(ix) 'पदलालित्यम्' इत्युक्तिं केन सहप्रयुज्यते ?

(x) आतपत्रेति उपाधिना कः विभूषितः ?

7. लघूत्तरीय प्रश्नाः —

6×3=18

(i) काव्यमीमांसायाः निरुक्तस्य का परिभाषा ?

(ii) का नाम वितण्डा ?

(iii) 'वृत्ति' इत्यस्य का परिभाषा ?

(iv) बृहत्त्रय्यां कानि महाकाव्यानि आगच्छन्ति ?

(v) स्रग्धरा छन्दसः किम् लक्षणम् ?

(vi) महाकवि भासस्य नाटकानां नामानि लिखत्।

8. दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः —

5×4=20

- (i) राजशेखरमते काव्य कवेः कति प्रकाराः सन्ति ?
- (ii) शब्द कवेः कति प्रकाराः सन्ति ?
- (iii) कति गणाः सन्ति विलिख्यताम् ?
- (iv) उत्तररामचरितम् इति नाटकस्य स्वरूपं प्रतिपादय।
- (v) 'किरातार्जुनीयम्' इत्यस्य व्युत्पत्तिः करनीया।

9. विश्लेषणात्मकम् प्रश्नाः —

2×5=10

- (i) काव्यमीमांसायाः शास्त्रसंग्रह नामधेयस्य प्रथमोऽध्यायस्य सारः लिखत।
- (ii) द्वितीय सर्गानुसारं भीमसेनस्य चरित्रचित्रणं लिखत।